

KONFLIKT VEŘEJNÝCH ZÁJMŮ VE SVĚTLE SMĚRNICE 2009/28/ES O PODPOŘE VYUŽÍVÁNÍ ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ A VÝVOJE RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVY

HELENA DOLEŽALOVÁ

Masarykova univerzita, Právnická fakulta

Abstract in original language

Cílem tohoto příspěvku je nastínit vliv různého pojetí ochrany životního prostředí při využívání energie z obnovitelných zdrojů a specifického vývoje relevantní právní úpravy na rozhodování v případech konfliktu veřejných zájmů. Analyzovány jsou změny právní úpravy týkající se invazních vetřeleckých rostlin i vyjádření veřejného zájmu v energetickém zákoně, a to v souvislosti se směrnicí 2009/28/ES. Závěry vyúsťují ve vyjádření potřeby další diskuse o zmíněných problémech.

Key words in original language

Energie; obnovitelné zdroje; invazní vetřelecké rostliny; biodiverzita; krajinný ráz; veřejný zájem.

Abstract

The aim of this contribution is to outline the influence of different concepts of the environmental protection in the usage of energy from renewable sources in addition to the specific developments of relevant legal regulations on decision making in cases where a conflict of public interests has taken place. This is followed by an analysis of the changes to legislation involving invasive alien plants and expressions of public interest in the energetic act, in connection with Directive 2009/28/EC. The conclusions express the need for ongoing discussions.

Key words

Energy; renewable sources; invasive alien plant; biodiversity; landscape character; public interest.

1. ÚVOD

Využívání energie z obnovitelných zdrojů je v současné době velice aktuální téma související s potřebou snižování emisí skleníkových plynů a splnění Kjótského protokolu k Rámcové úmluvě OSN o změně klimatu. Podpora tohoto využívání energie se zvyšuje, a to nejen po finanční stránce, ale i v související právní úpravě a jejích rychlých a zásadních změnách. Domnívám se, že se ne vždy jsou přitom respektovány základní zásady dotčených právních odvětví, což vyplývá jednak z nedostatečné informovanosti o předmětné problematice, tak i z nedokonalé právní úpravy ochrany neocenitelných a subjektivně pojímaných hodnot. Orgány ochrany životního prostředí však musí na základě těchto právních předpisů

rozhodovat o povolování činností souvisejících s využíváním energie z obnovitelných zdrojů, jimiž mohou být tyto hodnoty poškozeny. V následujícím textu se pokusím tyto hypotézy podpořit příklady, které spolu na první pohled zdánlivě nesouvisí, ale přesto mají několik styčných bodů, mezi něž patří i nová komunitární právní úprava, která v blízké budoucnosti významně ovlivní související správní postupy.

2. INVAZNÍ VETŘELECKÉ ROSTLINY - PERSPEKTIVA FYTOENERGETIKY

Tento příspěvek byl inspirován zejména výrokem vedoucího oddělení ekotoxikologie Výzkumného ústavu rostlinné výroby v Praze-Ruzyni a předsedy Českého sdružení pro biomasu CZ Biom, které se zabývá rozvojem a propagací energetického využívání fytomasy: „O tom, zda nad ochranou přírody stojí ještě vyšší priorita, budou rozhodovat úředníci a zákonodárci. Dle mého názoru je priorita trvale udržitelného života vyšší prioritou než ochrana přírody podle receptu průhonických botaniků“.¹ Reagoval takto na článek odborníků z Botanického ústavu Akademie věd v Průhonicích, kritizující povolení pěstování šťovíku Uteuša. Tito botanici upozornili na to, že „v invazní biologii je vskutku obtížné předpovědět, jak se ten který druh bude chovat“ a zdůraznili, že kříženci „jsou z hlediska případné invaze obzvlášť riziková“.²

Dalším, agresivnějším druhem invazní vetřelecké rostliny, která má značný energetický potenciál, je křídlatka česká (*Reynoutria bohemica*), kříženec křídlatky japonské (*Reynoutria japonica*) a sachalinské (*Reynoutria sachalinensis*) Ačkoli se lze ze strany odborníků zabývajících se pěstováním invazních vetřeleckých druhů pro energetické využití setkat s tvrzením o „malém či nevýznamném nebezpečí expanse křídlatky“³, jeden z výše zmíněných botaniků, prof. RNDr. Petr Pyšek, CSc., pěstování křídlatek pro energetické účely za bezpečné nepokládá.⁴

¹ VÁŇA, Jaroslav. Názor odborníka z jiného oboru. Biom.cz [online]. 2003-11-05 [cit. 2009-08-27] Dostupné z: <<http://www.biom.cz/cz/odborne-clanky/nazor-odbornika-z-jineho-oboru>>

² PYŠEK, Petr, PERGL, Jan. Opravdu chceme další bolševník? MFDNES [online]. 2003-10-22 [cit. 2009-08-27] Dostupné z: <<http://www.mfdnes.newtonit.cz/default.asp?cache=931698>>

³ PETŘÍKOVÁ, Vlasta. Produkce energetických rostlin v pánevních oblastech. Biomasa pro energii [online]. Březen 1996 [cit. 2009-07-08] Dostupné z: <<http://www.stary.biom.cz/sborniky/sb.96petrikova/petrikova.html>>

⁴ PYŠEK, Petr. Křídlatka [online]. Helena Doležalová. 24. září 2009 [cit. 2009-09-24]

2.1 RELEVANTNÍ PRÁVNÍ ÚPRAVA A JEJÍ VÝVOJ

Invazní druhy jsou řazeny mezi největší zdroje ohrožení biodiverzity v současné době, a to proto, že zvyšují své zastoupení ve společenstvu na úkor druhů původních, které mohou vytlačit v konkurenci o limitující zdroje. Z tohoto důvodu patří mezi základní hmotněprávní a procedurální pravidla ochrany přírody a péče o biodiverzitu stanovení regulace introdukce geograficky nepůvodních vetřeleckých druhů.

V souvislosti s negativními dopady šíření invazních druhů bylo přijato několik mezinárodních úmluv, např. Úmluva o biologické rozmanitosti (Rio de Janeiro 1992), podle níž každá smluvní strana úmluvy, bude-li to možné a vhodné, zabráni vysazování, bude regulovat nebo vyhubí vetřelecké invazní druhy, které ohrožují ekosystémy. Nejdůležitějším principem k účinnému naplňování této úmluvy je zásada předběžné opatrnosti⁵, z níž v tomto kontextu vyplývá, že nedostatek vědeckého poznání o environmentálním, sociálním nebo ekonomickém nebezpečí, které mohou nepůvodní invazní druhy nebo jejich možné zavlékání či vysazování způsobit, nemůže být důvodem pro nepřijetí preventivních opatření proti zavlékání či vysazování potenciálních invazních druhů.⁶

Princip předběžné opatrnosti bývá odmítán i odpůrci využívání energie z obnovitelných zdrojů, a je spojován s tzv. konceptem "opportunity cost" (náklady příležitosti). Je zdůrazňován požadavek brát v úvahu nejen efekty, ale i náklady opatrnosti, neboť náklady vyvolává i absence akce; opatrnost je tedy nejdražší.⁷ Tzv. náklady příležitosti zahrnují to, čeho je nutné se vzdát při přijímání určitého rozhodnutí namísto alternativního rozhodnutí.⁸ V tomto případě je však třeba na tyto náklady nahlížet i z opačné strany, tj. je nutné vzít v úvahu i případnou ekologickou újmu a poměřovat náklady nápravy ekologické zátěže se ziskem z realizace záměru (v souvislosti se skutečností, že na likvidaci prakticky neodstranitelných invazních

⁵ obecně je tento princip vyjádřen v § 13 zákona č. 17/1992 Sb., o životním prostředí, ve znění pozdějších předpisů, takto: „lze-li se zřetelem ke všem okolnostem předpokládat, že hrozí nebezpečí nevratného nebo závažného poškození životního prostředí, nesmí být pochybnost o tom, že k takovému poškození skutečně dojde, důvodem pro odklad opatření, jež mají poškození zabránit“

⁶ Ministerstvo životního prostředí: Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky. [online] 2005-05 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <<http://www.bioinstitut.cz/documents/Strategie-CRbiodiverzita.pdf>>

⁷ KLAUS, Václav. Modrá, nikoli zelená planeta: co je ohroženo: klima nebo svoboda? 2. vydání. Praha: Dokořán, 2009. s. 87 - 95

⁸ PETRŽÍLEK, Petr. Legislativa udržitelného rozvoje a nové podnikatelské příležitosti. Praha: LexisNexis, 2007, s. 57

vetřeleckých rostlin jsou vynakládány značné prostředky ze Státního fondu životního prostředí).⁹

V České republice je preventivní opatření proti šíření nepůvodních druhů a kříženců obsaženo v zákoně č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů, podle kterého je k tomuto rozšiřování nezbytné povolení orgánu ochrany přírody (s výjimkou stanovenou v § 5 odst. 4 zákona). Zákon řeší otázku geograficky nepůvodních druhů preventivně i u jednotlivých kategorií zvláště chráněných území (obvykle je jednou ze základních ochranných podmínek zákaz záměrného rozšiřování nepůvodních druhů bez povolení). Za nedostatek této právní úpravy je pokládána absence seznamu druhů, jejichž zavlékání či vysazování nebo rozšiřování lze považovat za nebezpečnou z hlediska potenciálních dopadů na přírodní ekosystémy, jakož i sankce v případě nedodržení povinností stanovených zákonem, a v neposlední řadě i řešení otázky nepůvodních invazních druhů již do přírody zavlečených či vysazených.¹⁰ Navíc lze definici pojmu „geograficky nepůvodní druh“ (druh, který není součástí přirozených společenstev určitého regionu) pokládat za příliš obecnou.

Česká republika je členem Evropské organizace pro ochranu rostlin (European Plant Protection Organization – EPPO)¹¹ a rostlinolékařská péče by měla vycházet z doporučení této organizace. EPPO vede seznam nebezpečných invazních rostlin¹² (obsahující i křídlatku). Jelikož jsou některé z těchto rostlin pěstovány jako energetické plodiny, vydala Rada EPPO v září 2007 zvláštní prohlášení „Rostliny pro obnovitelnou energii a invazní vetřelecké druhy rostlin“, ve kterém upozorňuje členské státy na možné nebezpečí. Pěstování invazních vetřeleckých druhů nedoporučuje, a pokud k němu dojde, měla by být přijata taková opatření, aby se tyto druhy samovolně nerozšiřovaly.¹³

Povinnost sledovat výskyt invazních vetřeleckých druhů stanovuje rostlinolékařské správě zákon č. 326/2004 Sb., o rostlinolékařské péči, který

⁹ např.: Prioritní osa 6 umožňuje realizovat široké spektrum činností. In Priorita [online]. 2009-06 [cit. 11.11.2009] Dostupné z: <<http://www.opzp.cz/soubor-ke-stazeni/16/4852-Priorita%2006-2009.pdf>>

¹⁰ STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. Praha: Linde, 2006, s. 439

¹¹ EPPO members (50 countries) Eppo.org [online] 2008-10-23 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <http://www.eppo.org/ABOUT_EPPO/about_eppo.htm>

¹² EPPO List of invasive alien plants. Eppo.org [online] 2008-10-23 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <http://www.eppo.org/QUARANTINE/ias_plants.htm>

¹³ Council recommendation on plants for renewable energy and Invasive Alien Plants. Eppo.org [online] 2007-09 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <http://www.eppo.org/STANDARDS/position_papers/bioenergy.htm>

obsahuje zásady ochrany pro zavlékání invazních vetřeleckých druhů při dovozu, vývozu a pohybu uvnitř státu. Invazním škodlivým organismem se podle § 10 tohoto zákona rozumí škodlivý organismus v určitém území nepůvodní, který je po zavlečení a usídlení schopen v tomto území nepříznivě ovlivňovat rostliny nebo životní prostředí včetně jeho biologické rozmanitosti. Míra rizika zavlékání a šíření škodlivých organismů uvedených v § 10 odst. 1 tohoto zákona vyhodnocuje rostlinolékařská správa, jakož i jejich možný vliv na životní prostředí a při zjištění výskytu takového škodlivého organismu vyhodnocuje toto riziko neprodleně. Rostlinolékařská správa provádí monitorování a na území České republiky též průzkum výskytu škodlivých organismů stanovených prováděcím právním předpisem.

Prováděcí právní předpis k zákonu o rostlinolékařské péči, platný do 12.7.2008, vyhláška č. 330/2004 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, ve znění pozdějších předpisů, obsahovala seznam invazních škodlivých organismů v příloze č. 8. V tomto seznamu byl i bolševník velkolepý (*Heracleum mantegazzianum*) a křídlatky (*Reynoutria*), které bývají uváděny jako nejvýraznější invazní druhy.¹⁴

Tato vyhláška byla zrušena a nahrazena vyhláškou 215/2008 Sb., o opatřeních proti zavlékání a rozšiřování škodlivých organismů rostlin a rostlinných produktů, jejíž příloha č. 8 (Invazní škodlivé organismy podléhající monitoringu a průzkumu podle § 10 odst. 1 zákona) obsahovala pouze dva druhy rostlin, křídlatky a bolševník nikoli.

S účinností od 1.7.2009 došlo ke změně této vyhlášky, a to na základě vyhlášky č. 159/2009 Sb., a seznam v příloze č. 8 se rozšířil i o bolševník, který je nebezpečný lidskému zdraví¹⁵, avšak o křídlatky již ne. Avšak v Akčním plánu pro biomasu¹⁶, schváleném vládou, je křídlatka zmíněna jako perspektivní energetická plodina druhé generace.

Na přílohu č. 8 vyhlášky č. 330/2004 Sb. odkazuje příloha č. 2 vyhlášky Ministerstva životního prostředí č. 482/2005 Sb., o stanovení druhů, způsobů využití a parametrů biomasy při podpoře výroby elektřiny z biomasy, obsahující seznam invazních a expanzivních druhů vyšších

¹⁴ Ministerstvo životního prostředí: Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky. [online] 2005-05 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <<http://www.bioinstitut.cz/documents/Strategie-CRbiodiverzita.pdf>>

¹⁵ Tato agresivní obří rostlina, pod níž neumějí původní druhy přežít, je pokryta žahavými chloupky, z nichž se může šťáva dostat do kůže a způsobit alergickou fototoxickou reakci. Pozůstatky po puchýřích a zánětlivých zraněních, jako např. jizvy nebo pigmentace, zůstávají patrné celé měsíce.

¹⁶ Akční plán pro biomasu pro ČR na období 2009 – 2011 [online] 2009-01-12 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <http://www.mze.cz/attachments/AP_biomas_09-01.pdf>

rostlin, které narušují funkci ekosystémů a mohou způsobovat hospodářské škody (v této příloze jsou zařazeny i křídlatky a bolševník). Tyto rostliny byly vyloučeny z podpory podle zákona č. 180/2005 Sb., o podpoře výroby elektřiny z obnovitelných zdrojů energie a o změně některých zákonů (zákon o podpoře využívání obnovitelných zdrojů), ve znění pozdějších předpisů, neboť základním kritériem podpory byla šetrnost k životnímu prostředí. Výjimkou byla rostlinná hmota vzniklá odstraněním těchto rostlin z jejich stávajících stanovišť z důvodu škodlivosti.

Oddělení fytoenergetiky Výzkumného ústavu Silva Taroucy pro krajinu a okrasné zahradnictví, v.v.i. vypracovalo seznamy energetických plodin. V pracovním seznamu používaných a potenciálních energetických plodin jsou uvedeny všechny tři druhy křídlatek s označením „hlavní nebezpečné invazivní druhy“.¹⁷ V seznamu rostlin vhodných k pěstování za účelem využití biomasy pro energetické účely z pohledu minimalizace rizik pro ochranu přírody a krajiny je uveden výše zmiňovaný šťovík Uteuša s poznámkou, že k jeho pěstování je nutný souhlas orgánu ochrany přírody podle zákona č. 114/1992 Sb. a lze ho pěstovat pouze mimo zvláště chráněná území.¹⁸ Při pěstování šťovíku je za problém považováno jeho rozšiřování do okolí.¹⁹

Podle ředitele odboru vnějších vztahů a tiskového mluvčího Ministerstva životního prostředí je vše v pořádku: „V seznamu rostlin vhodných pro pěstování k energetickému využití není ani jeden invazivní druh. Je v něm řada druhů nepůvodních a také kříženců ... v seznamu jsou označeny druhy, které není možné pěstovat ve zvláště chráněných územích. Podle platné legislativy je navíc pro pěstování nepůvodních druhů rostlin a kříženců třeba povolení k šíření do životního prostředí – při jeho posuzování se hodnotí i potenciální rizika zkřížení těchto druhů s místními populacemi rostlin.“²⁰

¹⁷ Pracovní seznam používaných a potenciálních energetických plodin. Vukoz.cz [cit. 2009-10-03] Dostupné z: <[http://www.vukoz.cz/_C1256D3B006880D8.nsf/\\$pid/VUKJWF1CD335/\\$FILE/tabulka1.htm](http://www.vukoz.cz/_C1256D3B006880D8.nsf/$pid/VUKJWF1CD335/$FILE/tabulka1.htm)>

¹⁸ Seznam rostlin vhodných k pěstování za účelem využití biomasy pro energetické účely z pohledu minimalizace rizik pro ochranu přírody a krajiny. Vukoz.cz [cit. 2009-10-03] Dostupné z: <[http://www.vukoz.cz/_C1256D3B006880D8.nsf/\\$pid/VUKJWF1CD335/\\$FILE/tabulka2.htm](http://www.vukoz.cz/_C1256D3B006880D8.nsf/$pid/VUKJWF1CD335/$FILE/tabulka2.htm)>

¹⁹ HOFBAUER, Jan. Možnosti energetického využití netradičních plodin. Biom.cz [online] 2009-03-11 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <<http://www.biom.cz/ex/odborne-clanky/moznosti-energetickeho-vyuziti-netradicnich-plodin>>

²⁰ KAŠPAR, Jakub. Dementi MŽP: K dnešnímu článku Lidových novin „Pod dozorem státu sází zemědělci plevel“ [online] 2009-09-11 [cit. 2009-10-03] Dostupné z: <<http://www.enviweb.cz/clanek/zemedelstvi/78304/dementi-mzp-k-dnesnimu-clanku-lidovych-novin>>

Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky, která je základním dokumentem v oblasti ochrany biodiverzity, však kritizuje, že pro povolování výjimek ze zákazu introdukce invazních druhů nejsou stanovena kritéria posuzování žádosti.²¹

Lze tedy spatřovat určitý nesoulad jak v názorech odborníků, tak i v právní úpravě vztahující se k pěstování určitých energetických rostlin, což má nepochybně negativní vliv na rozhodování příslušných správních orgánů o povolení pěstování těchto rostlin.

3. OCHRANA KRAJINNÉHO RÁZU VS VÝSTAVBA ENERGETICKÝCH ZAŘÍZENÍ

Druhým podnětem k tomuto článku byl názor předsedy České společnosti pro větrnou energii: „Jedním z nejčastějších (důvodů ukončení záměrů výstavby větrných elektráren) bylo vydání záporného rozhodnutí městských úřadů ... v souvislosti s krajinným rázem, ve smyslu § 12 odst. 2 zákona 114/1992 Sb., přesto, že tyto projekty byly vyhodnoceny kladně v procesu EIA. ... Abychom mohli splnit cíle a závazky České republiky ve výrobě elektrické energie z obnovitelných zdrojů, potřebujeme odbourat zbytečné překážky v povolovacím procesu.“²²

Zde se projevuje subjektivní chápání významu ochrany krajinného rázu, která není pro každého nenahraditelnou hodnotou spoluvytvářející identitu národa. Ochrana tohoto abstraktního fenoménu má původ ve filozofických a vědeckých východiscích. Základními prameny právní úpravy ochrany krajinného rázu jsou Evropská úmluva o krajinně (Florence, 2000), Úmluva o světovém kulturním a přírodním dědictví (Paříž, 1972) a zákon č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny, ve znění pozdějších předpisů. Ovšem ustanovení o ochraně krajinného rázu lze nalézt již v zákoně č. 81/1920 Sb. (tzv. přídělový zákon) a v zákoně č. 47/1948 Sb. (tzv. scelovací zákon).

Podle zákona o ochraně přírody a krajiny je tato ochrana veřejným zájmem a každý je povinen při užívání přírody a krajiny strpět omezení vyplývající z tohoto zákona. Plnění stanovených indikativních cílů a ochrana klimatu nemůže být důvodem pro prosazení výstavby větrné elektrárny tam, kde příliš narušuje krajinný ráz. Lze se domnívat, že na názoru Nejvyššího správního soudu²³, že k zájmu na výrobě energie z obnovitelných zdrojů lze

²¹ Ministerstvo životního prostředí: Strategie ochrany biologické rozmanitosti České republiky. [online] 2005-05 [cit. 2009-07-06] Dostupné z: <<http://www.bioinstitut.cz/documents/Strategie-CRbiodiverzita.pdf>>

²² JANEČEK, Michal. Větrná energie 2008: Svět, Evropa a Česká republika. *Energie* 21, 2009, č. 2, str. 36 - 37

²³ Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 9.11.2007 sp. zn. 2 As 35/2007

přihlédnout pouze za situace, kdy narušení krajinného rázu není příliš velké, nic nezmění ani to, že nyní již nejde jen o hospodářský, ale o veřejný zájem.

Definování veřejného zájmu v energetické legislativě bylo jedním z cílů Státní energetické koncepce. Dne 4. července 2009 nabyl účinnosti zákon č. 158/2009 Sb., kterým byl změněn zákon č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů (energetický zákon), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. Energetický zákon nyní stanoví, že ve veřejném zájmu je zřizována a provozována mj. výroba elektřiny, tj. energetické zařízení pro přeměnu různých forem energie na elektřinu, zahrnující všechna nezbytná zařízení, o celkovém instalovaném elektrickém výkonu 100 MW a více, s možností poskytovat podpůrné služby k zajištění provozu elektrizační soustavy.

V této souvislosti lze připomenout, že ať už je v odborné literatuře zmiňován střet zájmů individuálních se zájmem veřejným, nebo střet zájmů ekonomických s ekologickými, zájmů ekonomických či individuálních navzájem²⁴ nebo střet zájmů na ochraně jednotlivých částí životního prostředí²⁵, vždy je zdůrazňována nutnost přijatelného kompromisu.

4. SMĚRNICE 2009/28/ES O PODPOŘE VYUŽÍVÁNÍ ENERGIE Z OBNOVITELNÝCH ZDROJŮ A NÁSLEDNÉM ZRUŠENÍ SMĚRNIC 2001/77/ES A 2003/30/ES

Tato směrnice byla přijata dne 23. dubna 2009. Podle jejího článku 26 se směrnice 2001/77/ES o podpoře elektrické energie z obnovitelných zdrojů na vnitřním trhu s elektřinou a směrnice 2003/30/ES o podpoře užívání biopaliv nebo jiných obnovitelných pohonných hmot v dopravě zrušují s účinkem ode dne 1. ledna 2012, přičemž články 2, 3 odst. 2 a články 4 až 8 směrnice 2001/77/ES, jakož i články 2,3 odst. 2, 3 a 5 a články 5 a 6 směrnice 2003/30/ES se zrušují ode dne 1. dubna 2010. Členské státy jsou povinny uvést v účinnost právní a správní předpisy nezbytné pro dosažení souladu se směrnicí 2009/28/ES do 5. prosince 2010.

Směrnice 2009/28/ES tedy komplexně upravuje podporu využívání energie z obnovitelných zdrojů, navíc zahrnuje i podporu ústředního vytápění a chlazení využívajícího energii z obnovitelných zdrojů. Stanoví společný rámec pro podporu energie z obnovitelných zdrojů, závazné národní cíle,

²⁴ DROBNÍK, Jaroslav. Úvod do pozemkového práva. 2. vydání. Praha: Ifec, 2007. str. 15

²⁵ PEKÁREK, Milan. Územní plánování – jeho postavení a úloha při ochraně životního prostředí a jeho vztahy k dalším koncepčním nástrojům ochrany životního prostředí z pohledu práva. České právo životního prostředí. [cit. 2009-07-27] Dostupné z: <<http://www.cspzp.com/prispevky.html>>

pokud jde o celkový podíl energie z obnovitelných zdrojů na hrubé konečné spotřebě energie a podíl energie z obnovitelných zdrojů v dopravě, pravidla týkající se statistických převodů mezi členskými státy, společných projektů členských států a členských států a třetích zemí, záruk původu, správních postupů, informování a vzdělávání a přístupu energie z obnovitelných zdrojů k distribuční soustavě a kritéria udržitelnosti pro biopaliva a biokapaliny.

Směrnice vyjadřuje zájem na tom, aby správní orgány při přezkumu správních postupů pro vydávání povolení k výstavbě a provozování zařízení na výrobu elektřiny, tepla a chlazení nebo pohonných hmot z obnovitelných zdrojů energie a souvisejících infrastruktur přenosových a distribučních sítí zohlednily specifickou strukturu odvětví energie z obnovitelných zdrojů a aby byla pravidla plánování upravena tak, aby zohlednila účinnost zařízení pro vytápění a chlazení a elektrická zařízení využívající energii z obnovitelných zdrojů z hlediska efektivity vynaložených prostředků a dopadů na životní prostředí. Členské státy by též měly při uplatňování správních postupů, plánovacích nástrojů a právních předpisů týkajících se udělování povolení zařízením přihlídnout k příspěvku obnovitelných zdrojů energie k plnění cílů v oblasti životního prostředí a změny klimatu.

Členské státy mohou zřídit jediný správní orgán odpovědný za vyřizování žádostí o schválení, osvědčení a povolení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů a poskytování pomoci žadatelům, považovat žádost o stavební povolení pro zařízení na výrobu energie z obnovitelných zdrojů za schválené, pokud schvalující orgán neodpoví ve stanovených lhůtách nebo uvádět v územním plánování zeměpisné polohy vhodné pro získávání energie z obnovitelných zdrojů a pro umístění zařízení pro ústřední vytápění a chlazení.

Ve směrnici je však vyjádřen i zájem na jednotném přístupu v energetické politice a politice životního prostředí a snaha o zabránění rozporů z hlediska životního prostředí. Důraz je též kladen na zachování biologické rozmanitosti, která je hodnotou pro veškeré lidstvo (např. je stanovena povinnost sledovat dopady pěstování biomasy, jako jsou změny ve využívání půdy, zavádění invazních nepůvodních druhů a jiné vlivy na biologickou rozmanitost a dopady na produkci potravin a místní prosperitu a podpořeno využívání znehodnocené půdy).²⁶ Směrnice předpokládá další úpravu podpory využívání obnovitelných zdrojů v závislosti na výsledcích stanovených pravidelných hodnocení.

²⁶ Podpora alternativních energetických technologií bývá spojována se změnami ve využívání zemědělské půdy, což je předzvěstí nedostatku potravin, zvýšení jejich cen a hladomoru (např. FALK, Richard. *The Second Cycle of Ecological Urgency In* EBBESSON, Jonas, OKOWA, Phoebe. *Environmental Law and Justice in Context*. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, s. 43)

5. ZÁVĚR

Zmíněné příklady ilustrují situaci, v níž musí orgány ochrany přírody při povolování činností souvisejících s využíváním energie z obnovitelných zdrojů hledat takové řešení, aby bylo vyvážené a zájem na ochraně přírody a krajiny nebyl odsunut do pozadí. To je mimořádně obtížné, je-li v konfliktu veřejných zájmů určitým způsobem více podporováno prosazování jednoho na úkor druhého z nich. Za některými veřejnými zájmy lze vidět zájmy ekonomické, za jinými ne, a to může mít vliv na způsob právní úpravy jejich ochrany.

Ovšem jsou-li některé zájmy prosazovány v zájmu trvalé udržitelnosti, nelze zapomínat na jeden z principů udržitelného rozvoje, podle něhož má být životní prostředí chráněno jako celek, což znamená, že při přijímání opatření ve prospěch jedné složky životního prostředí je nutné brát v potaz dopad na složky ostatní.

Podpora využití energie z obnovitelných zdrojů není jediným, i když významným nástrojem politiky ochrany klimatu, mezi další nástroje patří např. i podpora energetických úspor. Tato záležitost však vyžaduje nejen finanční podporu úsporných opatření, ale i změnu životního stylu, sociálních norem a hodnotového žebříčku, což jsou obecně neoblíbená témata.

Domnívám se, že v zájmu nalezení všeobecně vyhovujícího řešení v předmětné problematice by bylo vhodné zaměřit pozornost na záležitosti společné jak příznivcům, tak odpůrcům využívání energie z obnovitelných zdrojů, zejména na (ne)uplatňování principu předběžné opatrnosti. S tím souvisí otázky odpovědnosti, nápravy případné ekologické újmy, sankcí apod., modifikované na výše uvedené a související případy.

Literature:

- DROBNÍK, Jaroslav. Základy pozemkového práva. 2. vydání. Praha: Ifec, 2007, 175 s.
- EBBESSON, Jonas, OKOWA, Phoebe. Environmental Law and Justice in Context. Cambridge: Cambridge University Press, 2009, 483 s.
- KLOZ, Martin et al. Využívání obnovitelných zdrojů energie. Právní předpisy s komentářem. Praha: Linde, 2007, 511 s.
- KLAUS, Václav. Modrá, nikoli zelená planeta: co je ohroženo: klima nebo svoboda? 2. vydání. Praha: Dokořán, 2009, 212 s.
- PEKÁREK, Milan. Územní plánování – jeho postavení a úloha při ochraně životního prostředí a jeho vztahy k dalším koncepčním nástrojům

ochrany životního prostředí z pohledu práva. České právo životního prostředí. Dostupné z: <<http://www.cspzp.com/prispevky.html>>

- PETRŽÍLEK, Petr. Legislativa udržitelného rozvoje a nové podnikatelské příležitosti. Praha: LexisNexis, 2007, 230 s.
- STEJSKAL, Vojtěch. Úvod do právní úpravy ochrany přírody a péče o biologickou rozmanitost. Praha: Linde, 2006, 591 s.

Contact – email

320942@mail.muni.cz